

กระบวนการเลือกสรร กำเนิด ผู้ใหญ่บ้าน

นายชจร ศรีสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-192-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018963:117856989

THE RECRUITMENT PROCESS OF KAMNAN AND VILLAGE HEADMAN

Mr. Kajohn Srisakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-192-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการเลือกสรร กำเนิด ผู้ใหญ่บ้าน

โดย

นายชจร ศรีสีกุล

ภาควิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว

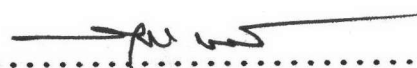
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิษกรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จริญญา สุภาพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์)

ขจร ศรีสกล : กระบวนการเลือกสรร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (THE RECRUITMENT PROCESS OF KAMNAN AND VILLAGE HEADMAN) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. พรศักดิ์ ฝ่องแพ้ว, 171 หน้า. ISBN 974-582-192-6

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งที่จะศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่ประชาชนใช้เป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการสรรหาและคัดเลือกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในปัจจุบันโดยมีสมมุติฐานว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านสมัยใหม่ ได้รับการเลือกสรรเข้าสู่ตำแหน่ง โดยปัจจัยทางด้านความสำเร็จ (ACHIEVEMENT FACTORS) มากกว่า ปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางเครือญาติ (ASCRIPTIVE FACTORS)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สุ่มจากประชากรในอำเภอห้วยแถลง จ.นครราชสีมา จำนวน 508 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 86,463 คน มีจำนวน 10 ตำบล 109 หมู่บ้าน โดยทำการศึกษาทุกตำบล ในเดือนตุลาคม 2535

ผลของการศึกษาสรุปได้ว่า ประชาชนได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติจากเดิม ที่ยอมรับปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางชาติตระกูลหรือเครือญาติหันมาเลือกสรรกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยใช้ปัจจัยทางด้านความสำเร็จเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบบางตัวของปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางเครือญาติ คือ อิทธิพลทางเครือญาติก็ยังมีผลต่อการเลือกสรร กำนัน ผู้ใหญ่บ้านอยู่บ้าง ประเด็นกับปัจจัยทางด้านความสำเร็จ เช่น การศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ มากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเลือกสรรกำนันผู้ใหญ่บ้านของไทยขึ้น.

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติกร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C430044 : MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: RECRUITMENT / ACHIEVEMENT / ASCRIPTIVE

KAJOHN SRISAKUL : THE RECRUITMENT PROCESS OF KAMNAN AND VILLAGE

HEADMAN : THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, Ph.D. 171

pp. ISBN 974-582-192-6

The purpose of this research is to find out main factors that people presently use as standards or criteria for electing their Kamnans and village headmen. Hypothesis for this research is that Kamnans and village headmen nowadays are elected by achievement factors more than by ascriptive factors.

The sample used in this study consists of 508 residents of Amphoe Huay-Talaeng, Nakornratchasima Province, out of the total population of 86,463 from 109 villages in 10 tambons. The sample includes people from all the ten tambons, among which the questionnaires were distributed in October 1992.

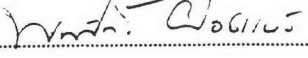
The study result indicates that people in the studied area have changed their attitudes from using ascriptive factors to using achievement ones in their decisions to elect Kamnans and village headmen. However, besides achievement factors such as education records and financial status, some of the ascriptive factors, such as kinship influence, are still found to significantly affect their decisions.

ภาควิชา..... การปกครอง.....

สาขาวิชา..... การปกครอง.....

ปีการศึกษา..... 2535.....

ลายมือชื่อนิติ..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนช่วยให้ข้อคิดเห็นของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี และผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ จรุณ สุภาพ ที่รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตรนารักษ์ ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาแก้ไข เสนอแนะวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อที่ให้การสนับสนุน คุณแม่ที่ให้กำเนิด และพี่สาว ที่ได้ให้กำลังใจในการศึกษาตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท ซึ่งทำให้มีความอดทน มานะในการทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณ คุณเปวีณา อินเวชา ที่กรุณาช่วยเหลือและติดต่อประสานงานต่าง ๆ ด้วยดีตลอดมา รวมทั้ง คุณเสากล เขียสกุล เจ้าหน้าที่สถาบันประชากรศาสตร์ ช่วยเหลือในการประมวลข้อมูล, คุณจินตนา ฤทธิเสน เจ้าหน้าที่สถาบันเอเชียศึกษา ที่ช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ความร่วมมือในการค้นคว้าเอกสาร

ขอขอบคุณ ท่านนายอำเภอสนั่น คิริแสงเลิศ นายอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา และนายสว่าง จิวีวรรณ ปลัดอำเภออาวุโส ที่ได้อนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่ผู้ศึกษาทำการศึกษา รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ ที่ช่วยเหลือเป็นอย่างดีเสมอมา

บุคคลที่กล่าวมาข้างต้น ถือว่าเป็นผู้มีพระคุณยิ่ง และเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ ซึ่งจะอยู่ในความทรงจำของผู้ศึกษาตลอดไป

ประโยชน์ที่ได้จากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอทูลให้แก่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้การศึกษอบรมมาโดยตลอด

ขจร ศรีสกุล

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
	สารบัญตาราง.....	ญ
	สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
	บทที่	
1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญของ เรื่องและสภาพปัญหาการวิจัย.....	1
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	7
	ขอบเขตของการวิจัย.....	7
	หน่วยในการวิเคราะห์ และระดับของการวิเคราะห์.....	7
	สมมติฐานการศึกษาวิจัย.....	8
	อุปสรรคและข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย.....	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
	การนำเสนอข้อมูล.....	10
2	แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	แนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม.....	12
	แนวความคิดเกี่ยวกับผู้นำ.....	18
	การวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
	ภาวะผู้นำ.....	20
	ทฤษฎีภาวะผู้นำ.....	21
	แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกสรร/สรรหา.....	30

3	ความเป็นมาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	35
	ความเป็นมาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	37
	โครงสร้างอำนาจหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	43
	อำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบัน.....	51
4	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	56
	ขั้นตอนการทำวิจัย.....	56
	การเลือกประชากรในการศึกษา.....	56
	วิธีการศึกษาวิจัย.....	57
	การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	57
	การวิจัยสำรวจ.....	57
	ตัวแปรในการวิเคราะห์.....	58
	นิยามตัวแปร.....	59
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	61
	การรวบรวมข้อมูล.....	72
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5	ผลการวิจัยกระบวนการเลือกสรรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	76
	วิเคราะห์ภูมิหลังของประชาชน.....	77
	วิเคราะห์เกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ควรจะเป็น....	82
	วิเคราะห์เกี่ยวกับการยอมรับความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	106
	วิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	115
	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชนในพื้นที่ กับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การยอมรับความเป็นผู้นำ และบทบาททั่วไปของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	120

บทที่		หน้า
6	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	143
	บรรณานุกรม.....	153
	ภาคผนวก.....	158
	ประวัติผู้เขียน.....	171

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แบบทดสอบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ควรจะเป็น..	62
4.2	แบบทดสอบเกี่ยวกับการยอมรับ ความเป็นผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน...	67
4.3	แบบทดสอบเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	70
4.4	การกระจายของแบบสอบถามการวิจัย อ.ห้วยแถลง จ.นครราชสีมา..	73
5.1	สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	80
5.2	ความเห็นเกี่ยวกับอายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	85
5.3	ความเห็นเกี่ยวกับสภาพสมรสของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	88
5.4	ความเห็นต่ออิทธิพลของ เครือญาติที่มีต่อการ เลือกสรรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.	92
5.5	ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาและประสบการณ์ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน....	98
5.6	ความเห็นเกี่ยวกับฐานะทาง เศรษฐกิจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	103
5.7	สภาพการยอมรับความเป็นผู้นำ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	112
5.8	ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	118
5.9	ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องของอายุ.....	121
5.10	ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องของสภาพสมรส....	124
5.11	ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องของสัมพันธภาพ เครือญาติ	127

5.12	ความล้มพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องของระดับการศึกษา และประสบการณ์	130
5.13	ความล้มพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณสมบัติของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ...	133
5.14	ความล้มพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับการยอมรับความเป็นผู้นำ	136
5.15	ความล้มพันธ์ระหว่างภูมิหลังของประชาชน กับความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาททั่วไปของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	139

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	การวิเคราะห์อำนาจของผู้นำ.....	28
2	อำนาจของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.....	29